Poliisin toimintaympäristö ja rahoitus

Eduskunnan hallintovaliokunta 27.4.2020

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen, Poliisihallitus

YHTEISKUNTA MUUTOKSESSA

Kaupungistuminen etenee

- Kasvukeskukset kasvavat nopeasti ja maaseutu tyhjenee.

Väestörakenne muuttuu

- Syntyvyys laskee, väestö ikääntyy ja maahanmuuton myötä väestö monimuotoistuu.

Polarisaatio ja syrjäytymiskehitys

- Taloudellinen, hyvinvoinnin, ongelmien, mielipiteiden ja arvojen polarisaatio.
- Syrjäytyminen kansallisena haasteena.

Teknologinen vallankumous

- Teknologiakehitys, tekoäly ja kyberuhat.
- Älylaitteiden yleistyttyä, tiedonvälitys on reaaliaikaista ja ennalta-arvaamatonta.
- Digitalisoituminen voi altistaa uusille laajamittaisille häiriötiloille.

Globaali turvallisuusympäristö

- Kansainvälistyminen, globaalit uhat, vapaa liikkuvuus ja verkostoituminen.

Perinteiset uhat pysyvät

HEIJASTUSVAIKUTUKSET POLIISIIN

Rikosten kokonaismäärä laskee, mutta rikokset koskettavat yhä voimakkaammin tiettyjä haavoittuvia ryhmiä

Ongelmien kasautuminen, mm. yksittäiset toimijat ja moniongelmaiset nuoret rikosten tekijöinä ja uhreina.

- Ilmoitettujen seksuaalirikosten määrä ja huumausaineiden käyttö sekä niihin liittyvä rikollisuus lisääntyvät (silti vain osa tulee poliisin tietoon).
- Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvä sääntely lisää ympäristörikosten houkuttelevuutta.

Rikokset ovat entistä monialaisempia, kansainvälisempiä ja niiden selvittäminen on vaativaa

- Tutkinta-aikojen kesto mm. talous- ja massarikoksissa.
- Verkossa tapahtuva ja verkkoa hyödyntävä rikollisuus.
- Järjestäytynyt rikollisuus kasvaa, kansainvälistyy ja kovenee lähivuosina.

Uudenlaiset rikollisuuden haasteet

- Tekoäly, kyberrikollisuus, miehittämättömät ilma-alukset (droonit). Tekoälyn vaikutuksista ei ole riittävästi tietoa. Yleisen keskustelun joukkomanipulointimahdollisuus lisääntyy.
- Rikolliset hyödyntävät verkkoa muun muassa tiedonhankintaan ja verkostoitumiseen.
- Tietokoneet, älypuhelimet ja verkko yhä useammassa perinteisessä rikostutkinnassa jossain muodossa mukana.
- Hybridiuhat, kyberrikollisuus, informaatiovaikuttaminen, ääriliikkeet ja vierastaistelijat.

Uudet uhat haastavat

Keskeiset ajankohtaiset

Poliisi on vielä pystynyt melko hyvin vastaamaan perustehtäviensä haasteisiin.

Lainsäädäntömuutoksista aiheutuu lisätehtäviä, joihin ei aina osoiteta tarvittavia lisäresursseja.

Jatkuva resurssivaje näkyy henkilöstön hyvinvoinnin heikkenemisenä.

Poliisikoulutus tuottaa riittävästi henkilöstöä 7500 poliisin määrän saavuttamiseen, mutta tätä määrää ei pystytä palkkaamaan, jos poliisin rahoitus ei kata henkilöstökulujen lisäksi myös välttämättömiä toimitilakustannuksia ja ICT-kustannuksia (ei harkinnanvaraisia)

Toimintaympäristö kuitenkin muuttuu voimakkaasti; uudenlaisia, monimutkaistuvia ja kansainvälistyviä tehtäväkokonaisuuksia ilmentyy jatkuvasti (esimerkkinä verkkorikollisuus).

Tästä muodostuu haasteita poliisitoiminnan suunnittelulle ja resurssien allokoinnille. Samaan aikaan jo olemassa olevat tehtävät on hoidettava. Yhtälö on paikoin mahdoton.

Avin tarkastuksissa on ilmennyt laajasti psykososiaalista kuormittumista erityisesti rikostutkinnan ja vartijoiden keskuudessa. Poliisin vaste edellyttää yhä kovempia priorisointeja ja venymistä yli äärilaidan. Tämä ei voi olla pysyvä "normaali".

Viimevuotisten korvamerkittyjen ja pistemäisten tasonnostojen kanssa ei voida tehdä samanaikaisia ilmoitusluonteisia kulujen lisäyksiä (mm. uusien lainsäädäntömuutosten vaikutukset) – ts. kanavoida korotusta pois toisesta päästä (esim. ICT- ja toimitilakulujen osalta).

POLIISI

Poliisitoiminnasta vuonna 2020

COVID 19 pandemia on asettanut myös poliisitoiminnalle uudenlaisia, **ennen kohtaamattomia haasteita**.

- Poliisi on toistaiseksi pystynyt vastaamaan haasteisiin, jotka vaikuttanevat toimintaamme ainakin v. 2020 aikana.
- Uudenmaan maakuntarajojen sulkeminen on ollut merkittävin toistaiseksi eteen tullut poliisitoiminnallinen haaste.
- Lisäkustannuksia on aiheutunut mm. ylitöistä sekä korona – suojavälinehankinnoista.

Hälytyspalveluiden saatavuus on pystytty turvaamaan.

- Hälytystehtävien osalta alkuvuonna 2020 havaittavissa nousua erityisesti kotihälytystehtävissä sekä ns. alkoholisidonnaisissa hälytystehtävissä.
- Valvonnasta on jouduttu alkuvuoden aikana tinkimään, mm. PUOMI-operaation johdosta
- Enimmäisvasteajat: Poliisihallituksen toimintavalmiusaikatyöryhmän raportti on valmistunut.
- "Valvonta- ja hälytystoiminnan tila" -selvityksen toimenpidesuositusten toimeenpano-ohjelma on laadittu ja pannaan täytäntöön vuoden 2020 aikana.

Ennalta estävässä toiminnassa keskitytään erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin.

- Lapsiin kohdistuvien ja muun perhe- ja lähisuhdeväkivallan torjunta sekä osapuolten ohjaaminen viranomais- ja tukipalveluihin
- Tietoverkkoja hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten ennalta estäminen mm. lasten seksuaalinen hyväksikäyttö sekä vanhuksiin kohdistuvat petosrikokset.

POLIISI

Poliisitoiminnasta vuonna 2020

Uuden teknologian hyödyntäminen rikostorjunnassa.

- Tavoitteena tekoälyteknologian hyödyntäminen laajojen digitaalisten aineistojen käsittelyssä.
- POUTA:n käytön laajentaminen.

Tieliikennelaki uudistuu – haasteita henkilöstön koulutusten järjestämisessä pandemiatilanteessa.

Poliisin suorituskyvyn parantamista on jatkettu.

- Kohdennettu erityistoimintojen lisäksi myös poliisin perustoimintaan.
- Hankinnoissa on painotettu suojavälineitä ja lisäksi aseistusta on uusittu.
- Työtä on tarpeen edelleen jatkaa lähivuosina toimintaedellytysten ja suorituskyvyn varmistamiseksi.

Tuetaan henkilöiden irtautumista rikollisesta toiminasta.

- Järjestäytyneen rikollisuuden EXIT- ohjelma ja erityisesti nuoriin kohdistuva tietoverkkorikoksiin liittyvä Cyber Exit

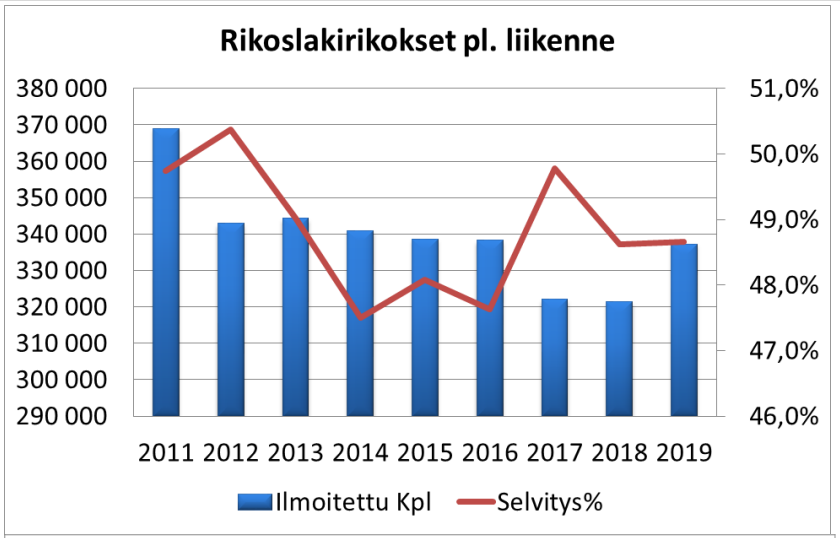
Porvoon ampumistapauksen selvitystyöryhmän raportti valmistuu keväällä 2020

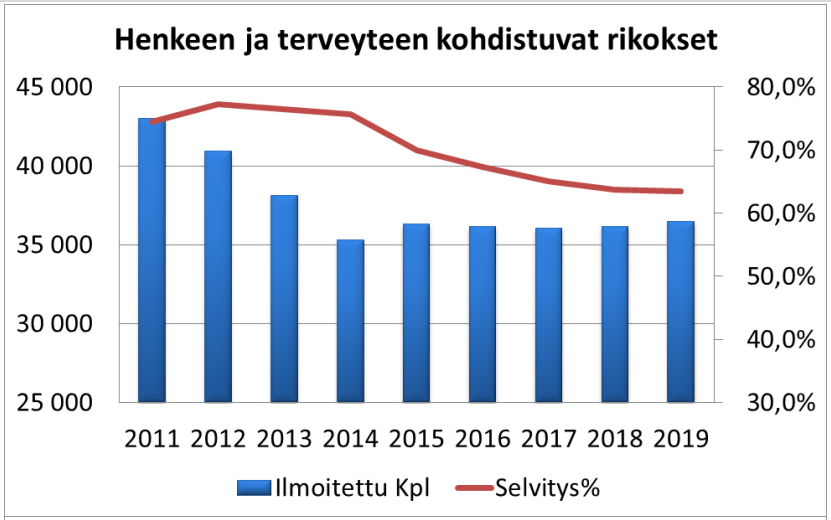
- Kokonaisuus: koulutus, suojavarusteet, työturvallisuus, lainsäädäntö
- Johtamisrakenteet: lainsäädäntö, poliisihallinnon määräykset ja ohjeet.

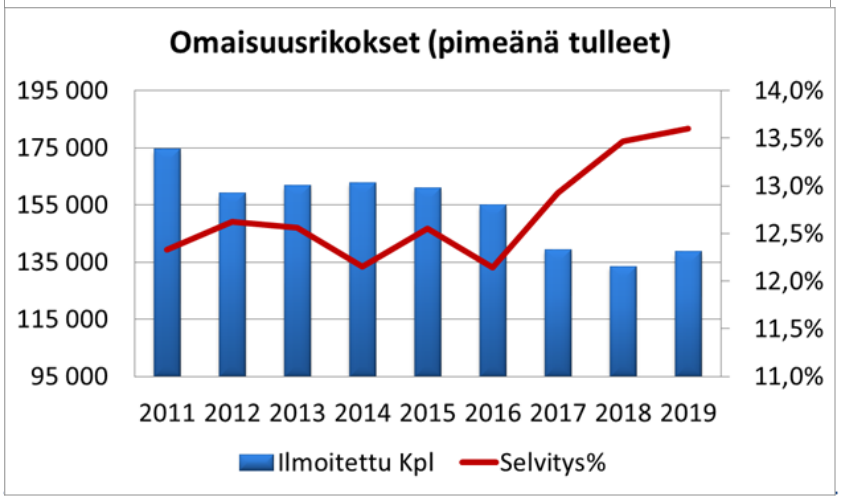
Keskeiset havainnot 1.3. – 20.4.2020 ajalta

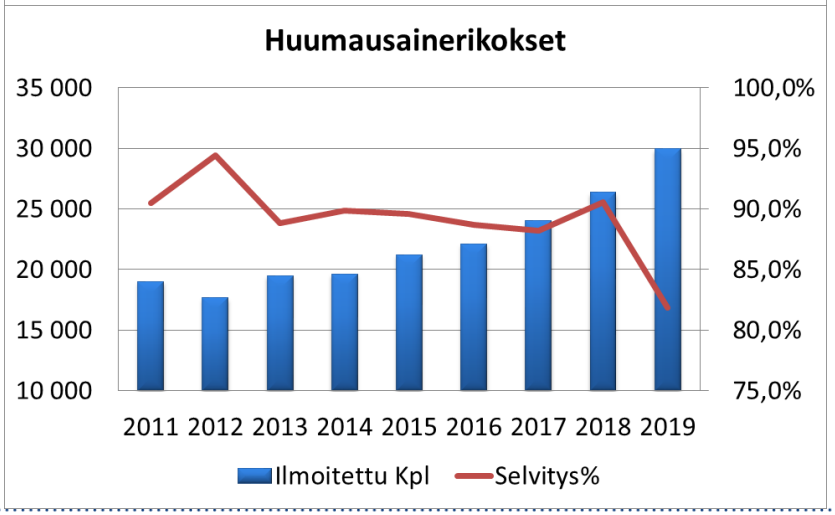
- Rikoslakirikoksia (pl. liikennerikokset) tuli poliisin tietoon noin 45 000 mikä on 100 vähemmän kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana.
- Omaisuusrikosten (n=27 582) määrä pysyi kutakuinkin viime vuoden määrissä. Vanhuksiin kohdistuneita koronahuijauksia on kirjattu 7 kpl, joista viimeisin tiedossa oleva tapaus on Vantaalta 24.3.2020. Kaikkiaan kyseisiä rikosasioita on kirjattu 7 tapausta.
- Huumausainerikoksia (n=5 283) tuli poliisin tietoon 1 100 enemmän kuin viime vuonna. Huumausainerikosten määrän kasvu johtuu huumausainerikosten ja huumausaineen käyttörikosten määrien kasvusta. Koronatilanne ei ole vaikuttanut apteekkimurtojen määrän kasvuun, sillä niiden määrä on pysynyt aiempien vuosien määrissä.
- Rattijuopumuksia paljastui 2 930, mikä on noin 80 enemmän kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana
- Väkivaltarikosten (henki-, pahoinpitely- ja raiskausrikokset) määrä (n=4 122) on vähentynyt noin 1 000 rikoksella viime vuoteen verrattuna.
- Valmiuslakirikkomuksia oli kirjattu koko Suomessa 156, joista viimeisin kirjattiin 17.4.2020. Valtaosa valmiuslakirikkomuksista kirjattiin Operaatio Puomin yhteydessä.

Rikosten määrä ja selvitystaso 2011–2019

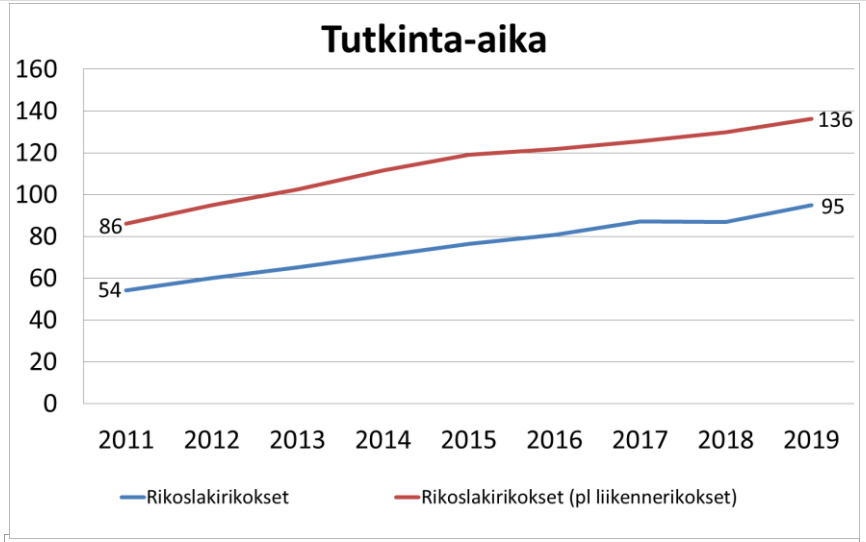

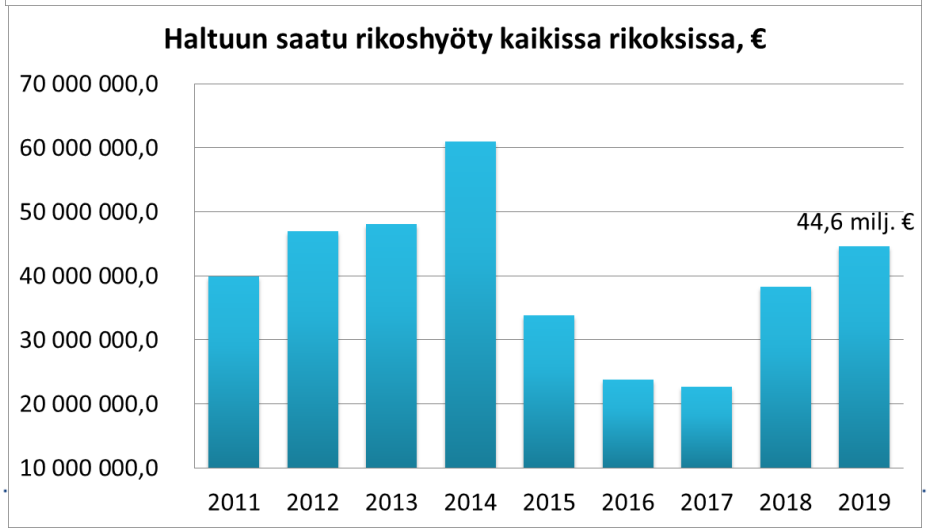

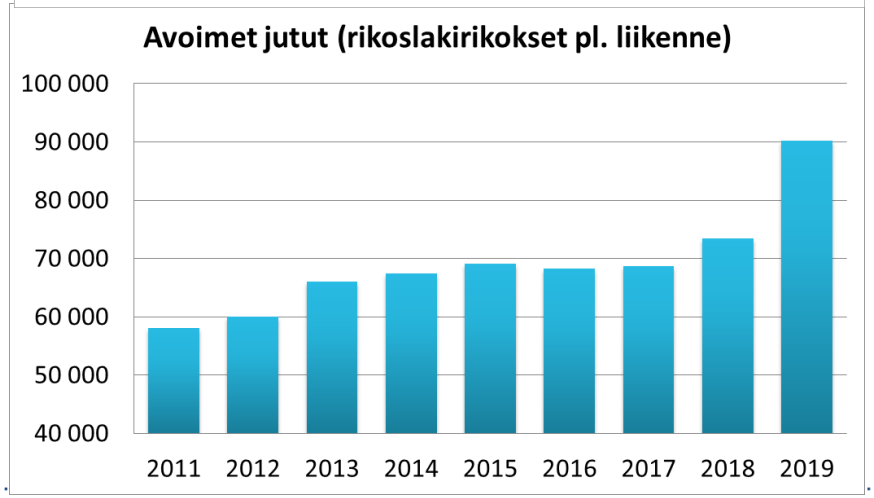
POLIISI

Rikostorjunnan toiminnallinen nykytilanne lukuina

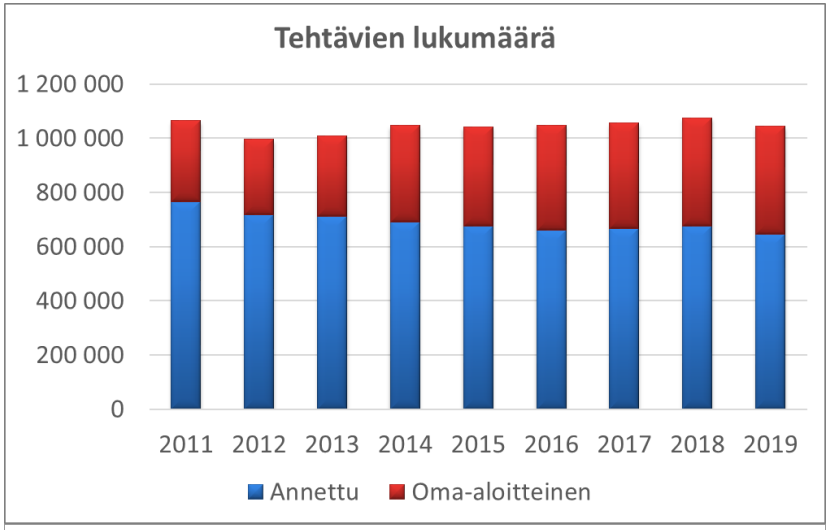

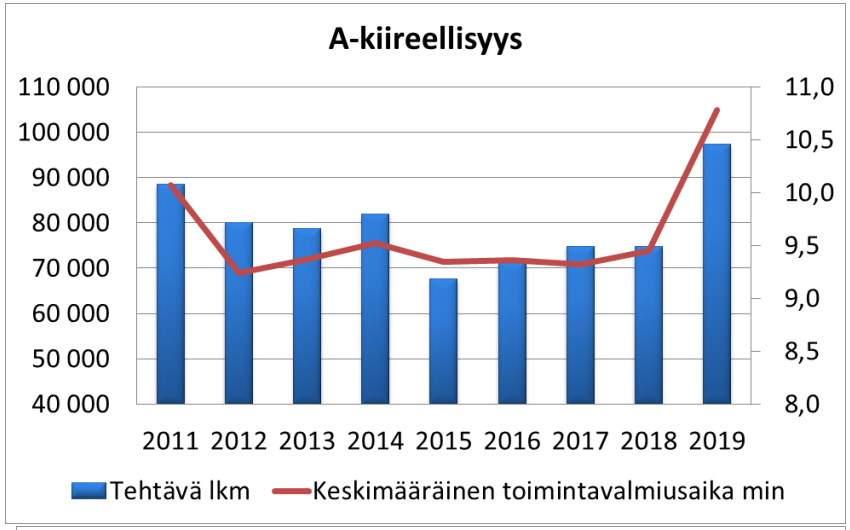

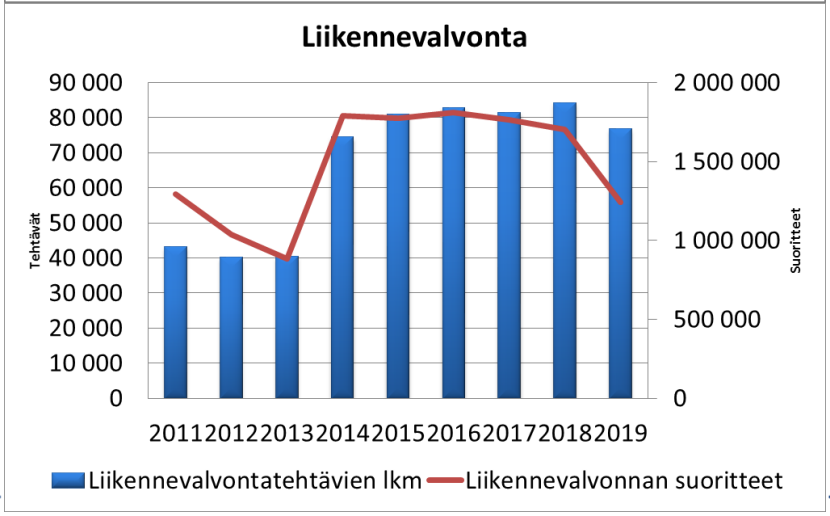

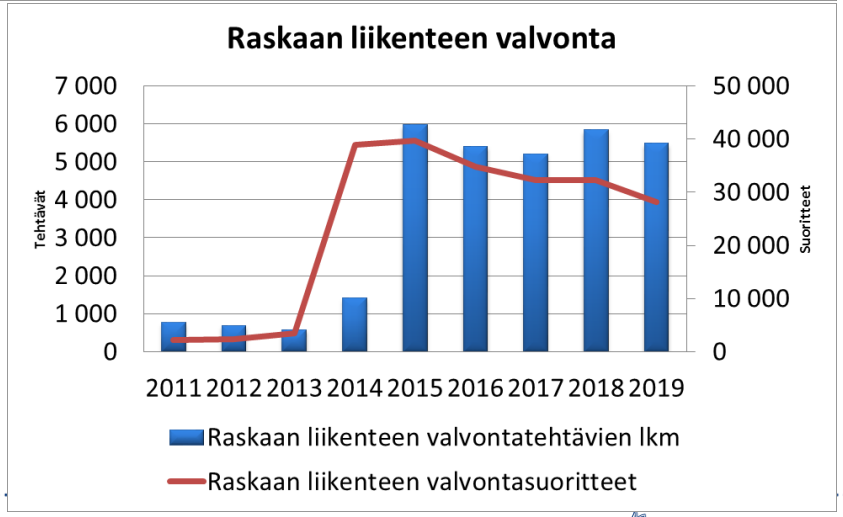
POLIISI

Valvonta- ja hälytystoiminta

POLIISI

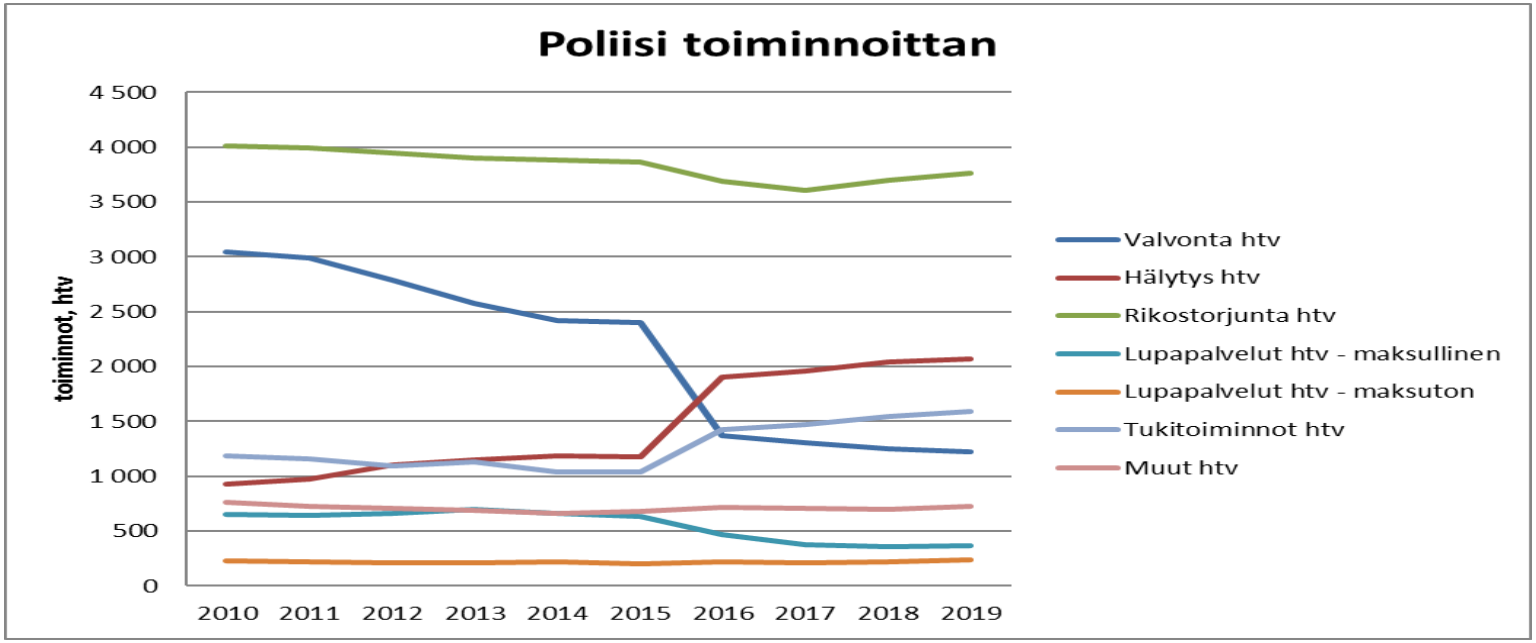
Poliisimies määrän kehitys 2010–2024

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Poliisimiehet	7 782	7 594	7 487	7 512	7 426	7 359	7 220	7 149	7 202	7 279	7 380	7 380	7 105	7105	7105

Historiavuodet sisältävät Suojelupoliisin v.2010-2015

Poliisin henkilöstön jakautuminen poliisin toiminnoittain

- Valvonnan htv-tason heikkeneminen sekä hälytystoiminnan kasvu
  - Hälytystoiminta toiminnallinen painopiste
  - Myös työajan kirjauskäytännöt muuttuneet (esim. ei-operatiivinen johtaminen tai koulutus nosti tukitoimintojen osuutta) valtiohallinnon yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku) käyttöönoton myötä vuonna 2015. Samassa yhteydessä myös poliisi otti käyttöön uuden työajanseurantajärjestelmän.
- Rikostorjunta myös laskenut
  - henkilöstön määrä myös laskenut (kehyksen mahdollistama taso).

POLIISI

Tavoiteltu poliisimiesmäärä kehitys 2021-2024

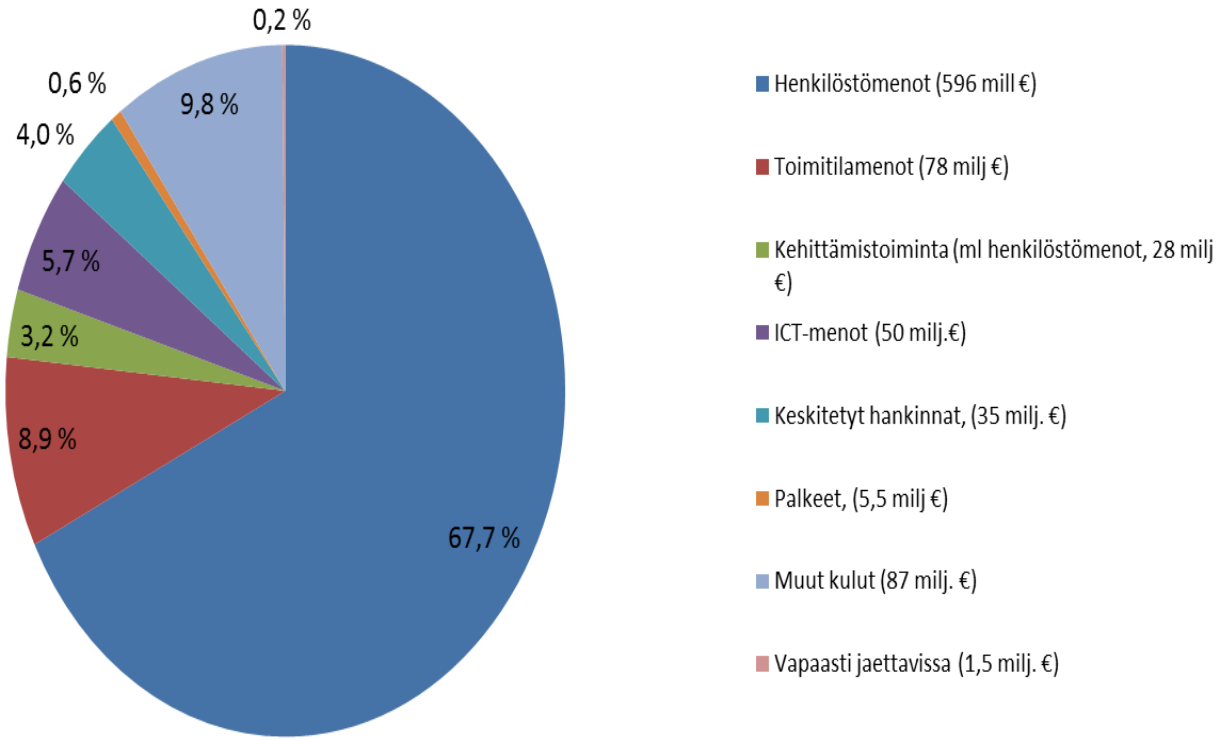
Taulukko 1 Poliisimiesmäärän ylläpito

Poliisi-htv:n määrän yll	S 2021	S 2022	S 2023	S 2024
Tavoiteltutaso kehyskaudella	7 500	7 680	7 850	7 850
Rahoitustason mahdollista poliisimiesten määrä	7 380	7 105	7 105	7 105
Poliisimiesten htv-tason määrän vajaus	120	575	745	745
Tarvittava lisärahoitus (htv-hinta, 59 600 l/htv)	7 152 000	34 270 000	44 402 000	44 402 000
Poliisimiesmäärän noston vaikutus muihin kuluihin 7300l/htv	876 000	4 197 500	5 438 500	5 438 500
Taktinen varustelu (10000l per partio, yli 7200 htv menevä osuus)	150 000	800 000	1000 000	1000 000
Poliisikoulutus (400 aloituspaikkaa)	1000 000	1000 000	1000 000	1000 000
Poliisihtv-tason ylläpito ja koulutus, lisäystarve yhteensä, l	**9 178 000**	**40 267 500**	**51 840 500**	**51 840 500**

POLIISI

Budjettirakenne 2020 (arvio)

Yllättäviin menoihin on vain 4 M€. Yksin presidenttien Trumpin ja Putinin vierailu maksoi poliisille 2,7 M€.

KORONA-EPIDEMIA

- Talouden näkökulmasta tarkasteltuna Korona-epidemia luo merkittävän epävarmuuden
  - tuo lisäkuluja
  - pienentää maksullisen toiminnan tuottoja
  - vaikuttaa siirtyvään erään
- Poliisi hakenut v. 2020 lisätalousarvioissa Korona-epidemian ylimääräisiin kuluihin seuraavasti:
  - LTAE I 20,5 milj. euroa -> myönnetty 5,6 milj.€
  - LTAE II 3,6 milj. euroa -> myönnetty 0,3 milj.€
- Lisäkuluja koostuu:
  - Puomi-operaatio (arvio vähintään 2-3 milj.€)
  - hankintoihin noin (vähintään 1 milj.€)
  - Lisärekrytointiin (vähintään 100 määräaikaista henkilöä 3 milj.€)
  - Poliisiyksiköille syntyy myös muita ylimääräisiä kuluja (mm. siivouskulut, työterveys jne. 2-3 milj.)
  - Mikäli kesto epidemian kesto ja poliisin henkilöstön sairastavuus nousee, kasvattaa se lisäkuluja.
- Korona-epidemian lopullista lisäkustannusta ei suoraa kyetä vielä arvioimaan
- Vuoden 2020 lisätalousarviot tulevat tärkeään rooliin.
  - JTS yhteydessä poliisille osoitettu 10+10 milj. investointiluonteinen lisäys toimintakyvyn turvaamiseen on tärkeä!
  - Ajoneuvovelan kurominen umpeen

KORONA-EPIDEMIA

- Poliisin henkilöstö on avainasemassa poliisitoiminnassa ja sen onnistumisessa. Poliisin toiminta keskittyy yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen ja kansalaisten turvallisuuden takaamiseen.
- Poliisi turvaa riittävän toimintakyvyn ja riittävän määrän henkilöstöä ydintehtäviin. Hallituksen selkeät linjaukset tukevat tämän tehtävän suorittamista.
- **Työnantajan huolehtimisvelvollisuus**
  - Poliisissa on annettu yleinen ohjeistus työsuojelun tehostamiseksi ja työterveyshuollon toimien osalta sekä toteutettu näihin liittyvien välineiden hankinnat. Jokainen poliisiyksikkö tekee aktiivista yhteistyötä oman työterveyshuoltonsa kanssa, samalla seuraten THL:n tiedotusta.
- **Henkilöstömäärä**
  - Laajasti ja pitkäkestoisesti resursseja vaativassa tilanteessa Poliisihallitus on vahvistamassa henkilöstöresurssejaan valmistuvien, työttömien ja jo eläköityneiden poliisien rekrytoinnein sekä keskeyttäen 17.3.2020 alkaen poliisin täydennyskoulutukset Poliisiammattikorkeakoulussa.
  - Koko poliisin henkilöstön osalta on Poliisihallitus priorisoinut ohjeistusten laadinnan, raportointikäytännöt ja muut töiden organisointiin liittyvät ohjeet, joilla varmistetaan poliisiyksiköiden yhdenmukaiset käytännöt. Poliisihallituksen johdolla Koronaan liittyvää tilannekuvaa ja ohjeistuksia päivitetään jatkuvasti poliisin valtakunnallisilla intranet-sivuilla.

KORONA-EPIDEMIA

- **Henkilöstömäärä**
  - Poliisihallitus on lisännyt poliisin valtakunnalliseen työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan maksulliset Covid-19-testaukset ja ohjannut poliisiyksiköitä sopimaan asiasta omien työterveyshuollon palvelun tuottajien kanssa. Poliisihallitus on poliisiyksiköille korostanut aktiivista yhteistyötä oman työterveyshuollon kanssa, samalla seuraten THL:n tiedotusta.
  - Poliisihallitus pitää tärkeänä henkilöstöresurssien turvaamisen kannalta myös poliisin henkilöstön COVID-19-testausmahdollisuuden laajennusta, joka on toteutettu.
- **Työsuojelu**
  - Poliisiin on annettu yleinen ohjeistus työsuojelun tehostamiseksi sekä toteutettu näihin liittyvien välineiden hankinnat. Poliisilla varattuna noin 1 milj.€ hankintoihin (käsidesit, maskit, yms. suojavälineet)
  - Tilojen ja laitteiden puhtaanapito koronavirusepidemian aikana vaatii erityisosaamista ja oikeanlaisia välineitä.
- **Etätyö, työaika ja töiden organisointi poliisissa**
  - Poliisi noudattaa hallituksen linjausta etätyöstä huomioiden tehtävien suorittamisen turvaaminen ja tartuntariskin minimoiminen. Poliisin kaikki tehtävät eivät ole sellaisia, että ne soveltuvat etätyöhön. Poliisin yksiköt arvioivat tehtävien soveltumisen etätyöhön ja varmistavat toiminnan sujuvuuden.

Poliisin rahoituksen yleisiä huomioita

- Pitkään jatkunut rahoituksen alijäämäisyys näkyy edelleen siinä, että isoille budjeteille tyypillistä liikkumavaraa ei ole, vaan kaikki liikkumavarat on "syöty" aiempina vuosina.
- Poliisin suunnittelu ja rahoitus on toteutettu selkeästi poliisimiesmäärä edellä, jolloin kaikesta muusta on jouduttu leikkaamaan ja investointivelka on kasvanut. Kiinnikurominen on vaikeaa ja aikaa vievää.
- Henkilöstömenojen osuus kustannuksista on laskenut. Muut jo leikatutkin menot rasittavat henkilöstöön kohdennettavaa rahoitusta.
- Poliisin budjettia tulee tarkastella kokonaisuutena.
- Korona-epidemian kesto tuo epävarmuutta talouden ennustettavuuteen.

Rahoitustilanteen kehitys 2020–2024

- Vuoden 2020 tavoiteltu poliisimiesten määrä on runsas 7380 (htv)
  - vuoden 2019 toteuma oli 7277 henkilötyövuotta.
- Vuoden 2021 rahoituksen mahdollistama poliisimiesmäärä on 7380 (htv). Tavoitteena on 7500 (htv)
  - nykyrahoituksella saavutettavissa
  - vastaa myös koulutettujen poliisimiesten määrää ko. vuonna
  - haasteena kuitenkin kasvavat ICT- , ajoneuvo- ja toimitilamenot.
  - Korona-epidemian lisäkustannuspaineet
    - (Puomi-operaatio, hankinnat, määräaikaien lisähenkilöstö)
  - Vuodelle 2021 tarvittaisiin lisärahoitusta jotta 7500 poliisimiestä saavutetaan

- Poliisimiesten määrä kehyskaudella 2021-2023
  - Vuonna 2021 jäädään vuoden 2020 tavoite htv-tasolle (Korona-epidemian vaikutus siirtyvään erään)
  - nykyrahoitustaso ei tätä mahdollista 7500 poliisimiestä v. 2021 eteenpäin ilman erityistoimenpiteitä tai lisärahoitusta. Yleinen kustannustason nousu vaikuttaa kehitykseen.
  - Edellyttää lisärahoitusta ICT- ajoneuvo- ja toimitilamenoihin
  - vuoden 2020 lisätalousarviot nousevat tärkeään roolin!
  - Poliisi edelleen tavoittelee 7850 poliisimiehen määrää kehyskauden lopulla. Edellyttää kehyslisäyksiä.

Rahoituksen haasteet

Vuonna 2020 haasteena ovat

- toimitilat
- ICT-menot
- telepakkokeinojärjestelmä
- mobiilihenkilökortti
- Korona-epidemia

Vuonna 2021

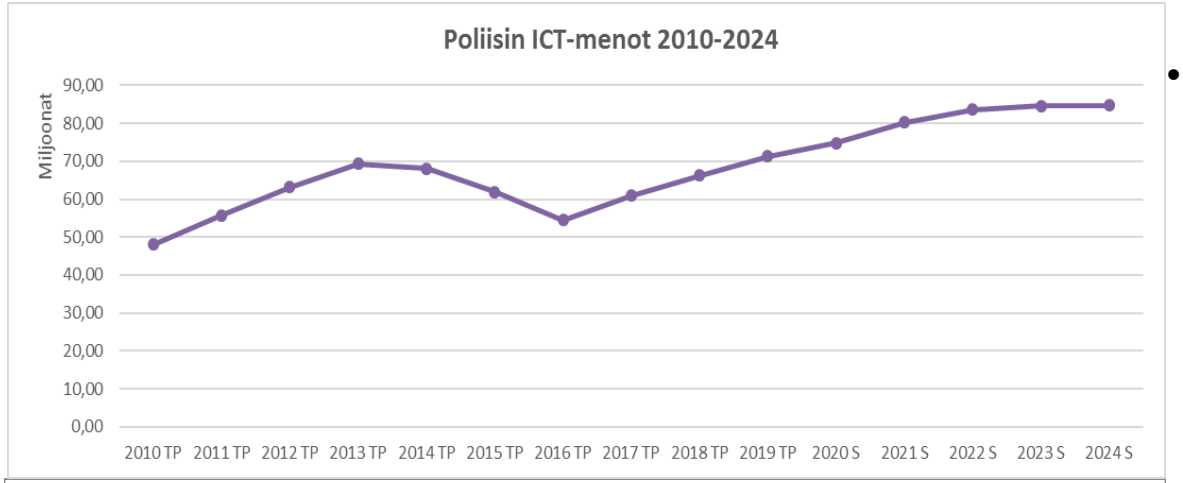
- haasteena edelleen, toimitilat ja ICT-menot
- Lisärahoituksen tarve, jotta saavutetaan 7500 poliisimiestä (htv)

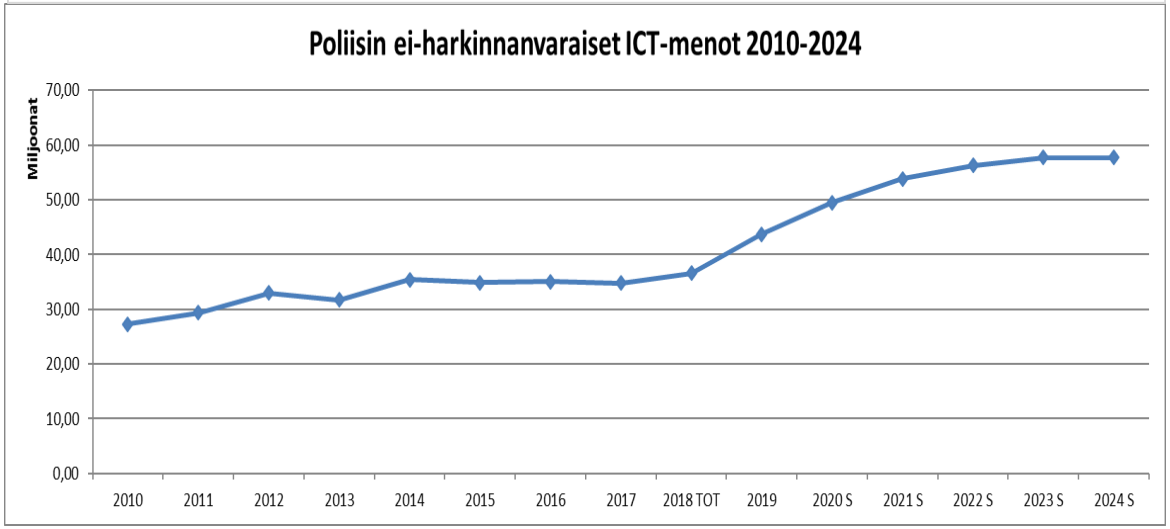
Vuosina 2022–2024

- aiempien haasteiden lisäksi myös htv-määrän saavuttaminen

Poliisin ICT-menojen kehitys*

- *ICT-menot kokonaisuutena* sisältävät kehittämishankkeet (pl. henkilöstökulut), ei-harkinnanvaraiset ICT-menot sekä muut kiinteästi tietohallintoon liittyvät palvelujen ostot ja hankinnat.

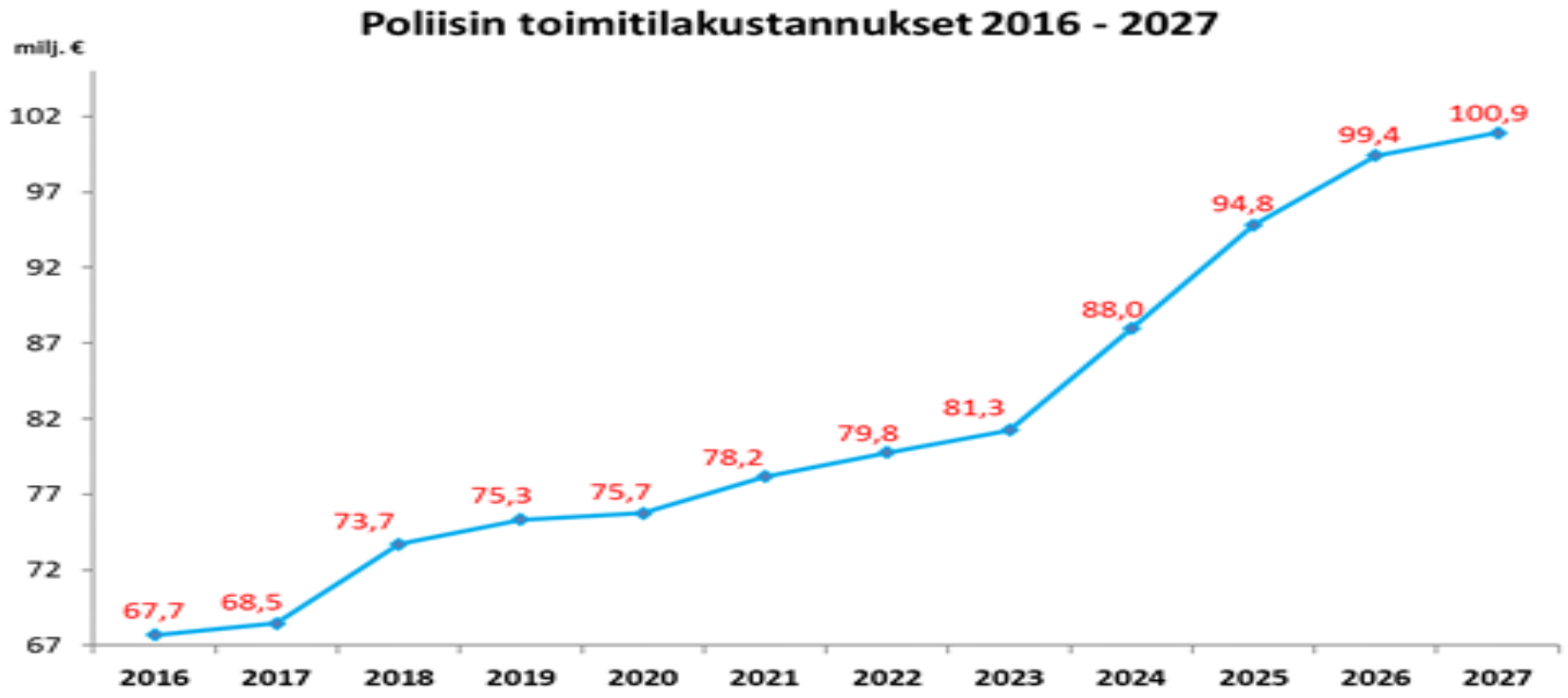
- *Ei-harkinnanvaraiset* ICT-menot koostuvat *koko poliisihallinnon ICT-palveluista, tietojärjestelmistä ja niihin liittyvistä laitteista. Valtorin sopimukset, tietojärjestelmien ylläpito, tietojärjestelmien kehittävä ylläpito ja viestiverkkojen ylläpito*.

* Kuvioiden trendiin vaikuttavat luvut täsmentyvät.

POLIISI

Poliisin toimitilakulujen kehitys

Vuokrasopimukset

Laajuus

Tilatehokkuus

Vuosivuokra

Henkilötyövuodet

Työtilat €/htv

Poliisihallituksen kehysesitys vuosille 2021 - 2024 hallitusohjelman ja konsernistrategian toteuttamiseksi, yhteenveto

	S 2021	S 2022	S 2023	S 2024
Hälytyspalvelujen ja suorituskyvyn varmistaminen, lisäystarve, € (Poliisin ajoneuvot)	12 000 000	11 700 000	9 250 000	9 350 000
Teknologisen kehityksen edistäminen, lisäystarve yhteensä, € (Mobiilihenkilökortti)	320 000	0	0	0
Teknologisen suorituskyvyn ylläpito, lisäystarve yhteensä, € (Poliisin välttämättömät ICT-menot),	9 048 400	11 258 556	11 371 900	11 472 900
Uudet, suorituskykyä lisäävän kaluston ja ICT-palveluiden hankintatarpeet / digitalisaatiokehityksen edistäminen , lisäystarve yhteensä, €	6 050 000	5 000 000	2 900 000	1 900 000
Vakavan rikollisuuden torjunta, lisäystarve, € (Telekuuntelujärjestelmä)	10 500 000	5 300 000	4 800 000	2 800 000
Terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunta, lisäystarve, € (PNR, ilman htv-vaikutuksia)	1 935 200	1 935 200	1 935 200	1 935 200
Liikenneturvallisuuden parantaminen (Tieliikennelaki, ilman siviilihenkilöstön henkilöstökuluja), lisäystarve, €	900 000	650 000	180 000	180 000
Kyberturvallisuuden kehittäminen, lisäystarve yhteensä, €	3 170 000	1 570 000	1 570 000	1 570 000
Toiminnan tarpeita vastaava henkilöstö, LISÄYSTARPEET YHTEENSÄ, EUROA	5 564 700	42 340 700	53 913 700	53 913 700
Henkilöstön hyvinvointi Terveelliset toimitilat ja turvallisuustaso, lisäystarve yhteensä, €	4 675 000	5 119 786	5 779 238	19 658 325
Poliisihallituksen kehysesitys hallitusohjelman ja konsernistrategian toteuttamiseksi, yhteensä euroa	**54 163 000**	**84 874 000**	**91 700 000**	**102 780 000**

POLIISI

Kehyslisäykset vuosille 2020-2024

Peruslaskelmaan tehdyt muutokset	S2020	S2021	S2022	S2023	S2024
Peruslaskelma yhteensä / budjettiriihen 2019 jälkeen (syyskuu)	759 392	760 429	762 473	770 021	770 021
Poliisin toimitilahankkeet	3 000				
Turvallisuusverkon palvelumaksujen hinnankorotuksesta johtuen	810				
Siirtona momentille 33.02.20 aiheutuen (Ahvenanmaan oikeuslääketieteellisiin vainajien kuljetuksista ja oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista.	-50				
Koronavirusepidemiaan liittyvistä lisämenoista ja varautumisesta. (LTAE I)	5 553				
Koronavirusepidemiaan liittyvistä lisämenoista ja varautumisesta. (LTAE II)	300				
Investointiluonteinen lisäys toimintakyvyn turvaamiseksi		10 000			
SIS-asetusmuutoksesta aiheutuvat kustannukset		1 670	1 820	1 820	1 820
Harmaa talouden torjunta		465	390		
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiimteistöjen vuokrissa		2 560	2 560	2 560	2 560
Ahvenanmaan poliisien tilaamat ruumiinkuljetukset (siirto mom 33.02.20)		-50	-50	-50	-50
Yhteenä	769 005	775 074	767 193	774 351	774 351

POLIISI